

УДК 75.03: 316.7

DOI <https://doi.org/10.24919/2308-4863/96-2-10>

Микола ЛЕВЧЕНКО,

orcid.org/0000-0002-4069-1729

кандидат педагогічних наук, доцент,
професор кафедри культури і мистецтв
Херсонського державного університету
(Херсон, Україна) 5172029@gmail.com

Лариса КОРНИЦЬКА,

orcid.org/0000-0002-8816-096X

кандидат педагогічних наук, доцент,
доцент кафедри технологічної та професійної освіти і декоративного мистецтва
Хмельницького національного університету
(Хмельницький, Україна) lorakrona@ukr.net

Віктор ЛИТОВЧЕНКО,

orcid.org/0000-0003-0532-0188

кандидат філософських наук,
доцент кафедри соціально-гуманітарних дисциплін
Відокремленого підрозділу Національного університету біоресурсів і природокористування України
«Ніжинський агротехнічний інститут» (Ніжин, Чернігівська область, Україна)
viktorpl08@gmail.com

ФОРМУВАННЯ НАЦІОНАЛЬНОЇ ІДЕНТИЧНОСТІ ЧЕРЕЗ ВІЗУАЛЬНІ НАРАТИВИ СУЧАСНОГО МИСТЕЦТВА

Сучасне мистецтво є потужним інструментом комунікації, здатним не лише відтворювати культурні цінності, традиції та спадщину, а й активно формувати уявлення про націю та її колективну свідомість. Метою статті є дослідження механізмів взаємодії сучасного мистецтва з процесами конструювання національної ідентичності та аналіз того, як художні образи відображають культурну спадщину й реагують на актуальні соціокультурні трансформації. Для досягнення поставленої мети в дослідженні використано поєднання теоретичних методів, зокрема аналізу, синтезу, абстрагування, індукції та дедукції, з емпіричними підходами, серед яких ключовим методом є спостереження.

Дослідження показало, що сучасні художні практики конструюють національну ідентичність через взаємодію символів, історичних образів, мови, традицій та культурних практик. Водночас вони реагують на виклики сучасності, переосмислюючи історичну пам'ять, актуалізуючи питання соціальної справедливості та взаємодії громади. Показовими в цьому контексті є роботи О. Грехова, спрямовані на трансформацію класичних культурних канонів, мистецькі дослідження М. Куліковської, зосереджені на питаннях деколонізації та тілесності ідентичності, а також проєкти Д. Кольцової та Г. Зіньківського, що актуалізують теми війни й пам'яті. Ці приклади демонструють здатність сучасного мистецтва ініціювати глибоку рефлексію над національними цінностями та важливими суспільними трансформаціями.

У висновках підтверджено значний потенціал сучасного мистецтва в процесах формування та актуалізації національної ідентичності через створення й трансляцію візуальних наративів. Зазначено, що національна ідентичність у сучасній візуальній культурі формується внаслідок складної взаємодії символів і знаків, апеляції до історичної пам'яті, використання рідної мови, репрезентації традицій, звичаїв і культурної спадщини, які утворюють цілісний візуальний наратив соціальних та культурних вимірів ідентичності. Окремо наголошено на можливості використання сучасних художніх практик як ефективного інструменту культурної політики й розвитку суспільних ініціатив, спрямованих на зміцнення національної самосвідомості, консолідацію спільноти та інтеграцію культурного досвіду в актуальний соціокультурний контекст.

Ключові слова: національна ідентичність, сучасне мистецтво, візуальні наративи, культурна спадщина, соціокультурні процеси, колективна пам'ять, деколонізація, українське мистецтво.

Mykola LEVCHENKO,

orcid.org/0000-0002-4069-1729

Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor;
 Professor at the Department of Culture and Arts
 Kherson State University
 (Kherson, Ukraine) 5172029@gmail.com

Larysa KORNYTSKA,

orcid.org/0000-0002-8816-096X

Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor;
 Associate Professor at the Department of Technological and Professional Education and Decorative Arts
 Khmelnytskyi National University (Khmelnytskyi, Ukraine) lorakrona@ukr.net

Viktor LYTOVCHENKO,

orcid.org/0000-0003-0532-0188

Candidate of Philosophy,
 Associate Professor at the Department of Social and Humanities Sciences
 Structure Subdivision of National University of Life and Environmental Sciences of Ukraine
 "Nizhyn Agrotechnical Institute"
 (Nizhyn, Chernihiv region, Ukraine) viktorpl08@gmail.com

FORMING NATIONAL IDENTITY THROUGH VISUAL NARRATIVES OF CONTEMPORARY ART

Contemporary art is a powerful communication tool capable not only of reproducing cultural values, traditions, and heritage, but also of actively shaping perceptions of a nation and its collective consciousness. The purpose of this article is to study the mechanisms of interaction between contemporary art and the processes of constructing national identity and to analyze how artistic images reflect cultural heritage and respond to current sociocultural processes. To achieve this goal, the study uses a combination of theoretical methods, including analysis, synthesis, abstraction, induction, and deduction, with empirical approaches, among which observation plays a leading role.

The study showed that contemporary artistic practices construct national identity through the interaction of symbols, historical images, language, traditions, and cultural practices. At the same time, they respond to contemporary challenges by rethinking historical memory and raising issues of social justice and community interaction. Notable in this context are the works of O. Grekhov, aimed at transforming classical cultural canons, the artistic research of M. Kulikovska, focused on issues of decolonization and the physicality of identity, as well as the projects of D. Koltsova and H. Zinkivsky, which actualize the themes of war and memory. These examples demonstrate the ability of contemporary art to initiate deep reflection on national values and important social processes.

The conclusions confirm the significant potential of contemporary art in the processes of forming and actualizing national identity through the creation and transmission of visual narratives. It is noted that national identity in contemporary visual culture is formed as a result of the complex interaction of symbols and signs, appeals to historical memory, the use of the native language, and the representation of traditions, customs, and cultural heritage, which form a coherent visual narrative of the social and cultural dimensions of identity. Separate emphasis is placed on the possibility of using contemporary artistic practices as an effective tool of cultural policy and the development of social initiatives aimed at strengthening national self-awareness, consolidating the community, and integrating cultural experience into the current sociocultural context.

Key words: national identity, contemporary art, visual narratives, cultural heritage, socio-cultural processes, collective memory, decolonization, Ukrainian art.

Постановка проблеми. У сучасних умовах глобалізації культурні кордони стають усе більш розмитими, а особистісні та колективні ідентичності – багатшаровими й динамічними. Візуальні образи й художні практики виконують не лише роль відображення культурних цінностей і традицій, а й активно формують уявлення про націю, її історію та соціальні пріоритети, впливаючи на колективну пам'ять і суспільну свідомість. В Україні, де соціокультурні трансформації супро-

воджуються політичними кризами й викликами самоідентифікації, особливо актуальним є дослідження ролі художніх практик як чинника переосмислення національних символів, відтворення культурної спадщини та формування сучасної національної ідентичності. Аналізуючи взаємодію мистецтва з сучасними соціальними процесами, такими як міграція, культурна інтеграція та активізація громадянського суспільства, можна виявити механізми, через які візуальні образи впливають

на формування спільного уявлення про національну ідентичність. Таке дослідження дозволяє не лише теоретично оцінити роль мистецтва в конструюванні колективної свідомості, а й надати практичні рекомендації для культурної політики, ініціатив громадського та освітнього характеру, спрямованих на зміцнення національної самобутності й інтеграцію культурного досвіду в сучасний соціальний контекст. Вивчення цих аспектів надає можливість зрозуміти, як сучасні художні практики можуть бути ефективними інструментами підтримки культурної стабільності та розвитку суспільства в умовах швидких змін.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Художній простір стає не лише ареною естетичних експериментів, а й платформою для формування колективних уявлень про ідентичність, пам'ять і культурні цінності. Візуальні практики – від цифрових інсталяцій до громадських муралів – здатні транслювати історичні наративи, мобілізувати суспільство та конструювати нові смисли, поєднуючи локальні традиції з глобальними культурними процесами. Останніми роками дослідники приділяють особливу увагу тому, як мистецтво стає інструментом соціальної інтеграції, формування громадянської свідомості та репрезентації культурної спадщини, що особливо актуально в умовах швидких соціальних і політичних змін.

Так, Д. Жолдак досліджує вплив цифрових технологій на оперні постановки, аналізуючи кейси «Турандот» (Львів), VR-оперу «Атлас» (Нью-Йорк) та «Фауст» (Женева), демонструючи трансформацію змісту, форми та етики опери при одночасному збереженні національної ідентичності (Zholdak, 2025). Роль фотографії в збереженні та популяризації нематеріальної культурної спадщини аналізує І. Обуховська, підкреслюючи ефективність цифрових платформ і фототуризму для інтерактивного поширення традицій та обрядів (Obukhovska, 2025). Еволюцію муралів в Івано-Франківську (2012–2025) вивчає М. Бистра, демонструючи їхню роль у деколонізації громадського простору, утвердженні національного наративу та формуванні громадянської свідомості (Bustra, 2025). На візуальних репрезентаціях національної ідентичності зосереджується Є. Павліченко, показуючи, як вони трансформують культурні прототипи, соціальні процеси та повсякденні практики (Павліченко, 2023). Роль візуальних медіа у формуванні національної ідентичності та подоланні колективної травми досліджує Н. Приходько (Приходько, 2024). Українські національні риси в сучасному образотворчому мистецтві аналізує О. Телушкіна, підкреслюючи необхідність культурологічного підходу для ціліс-

ного розуміння національної ідентичності (Телушкіна, 2023). Візуальне мистецтво як інструмент протестного самовираження та активізму розглядає С. Сабакар, показуючи роль графіті, муралів і плакатів у формуванні альтернативних наративів і колективної свідомості (Сабакар, 2025). Сучасні візуальні символи як засіб культурного вираження та розвитку креативної індустрії через модель «кодування – наратив – трансформація» вивчає Я. Пенг, підкреслюючи їхній економічний та емоційний вплив (Peng, 2025). Культурну ідентичність у громадських муралах Китаю та Малайзії досліджує М. Чжу, наголошуючи на обмеженнях нерівної участі та потребі інклюзивного підходу (Zhu et al., 2025). Конфлікт ідентичності художників у сучасній культурній сфері розглядає Дж. Клімек, показуючи баланс між власним баченням і зовнішніми очікуваннями (Klimek, 2025).

Проаналізовані дослідження демонструють значні досягнення у вивченні формування національної ідентичності через візуальні наративи, зокрема в аналізі цифрових технологій, фотографії й нематеріальної культурної спадщини, розвитку муралів та вуличного мистецтва, а також у дослідженні візуальних медіа, протестного мистецтва й сучасних символів. Водночас існують помітні прогалини, зокрема відсутній системний культурологічний аналіз українського сучасного мистецтва як цілісного феномена, недостатньо вивчено психологічний аспект формування ідентичності художника та вплив внутрішніх конфліктів і зовнішніх соціально-політичних чинників, обмежено досліджено інтеграцію локальних візуальних наративів із глобальними культурними та цифровими контекстами. Ця стаття поєднує культурологічний і соціально-психологічний підходи до аналізу сучасного українського мистецтва та системно досліджує взаємодію візуальних наративів із громадською свідомістю, соціальними практиками й національною ідентичністю в умовах війни, що підкреслює її актуальність, наукову новизну та практичну значущість.

Метою статті є дослідження механізмів впливу сучасного мистецтва на формування національної ідентичності та виявлення того, як художні образи й візуальні наративи відображають культурну спадщину та сучасні соціокультурні процеси.

Завдання статті:

- 1) визначити основні характеристики національної ідентичності та її прояви у візуальній культурі;
- 2) проаналізувати сучасні художні методи створення візуальних наративів, які сприяють конструюванню національної ідентичності;

3) дослідити вплив конкретних прикладів сучасного мистецтва на формування суспільного сприйняття національних цінностей та ідентичності.

Виклад основного матеріалу. Формування національної ідентичності в сучасному українському візуальному мистецтві постає не лише як художній чи естетичний феномен, а і як свідомий акт деколонізації, самоідентифікації та культурного спротиву. В умовах сучасних соціально-політичних викликів мистецтво набуває особливої ролі у формуванні суспільної свідомості та переосмисленні колективного досвіду. Візуальні нарративи, представлені в живописі, графіці, інсталяціях, перформативних практиках і цифрових медіа, виконують функцію потужного комунікативного механізму, через який передаються історичні, культурні та соціальні смисли.

Національна ідентичність у цьому контексті розглядається не як фіксований набір символів і традицій, а як динамічний процес конструювання спільного культурного простору, що сприяє усвідомленню як унікальності, так і колективної єдності суспільства (табл. 1).

Аналіз національної ідентичності крізь призму візуальної культури дозволяє простежити тісний взаємозв'язок між культурними смислами й способами їх художньої репрезентації. Візуальне мистецтво постає простором, у якому символи та знакові образи набувають нових значень і функціонують як маркери колективної належності. Використання традиційних мотивів у творах сучасних українських митців не обмежується декоративною функцією, а є засобом актуалізації культурних кодів, що закорінені в історичному досвіді та повсякденних практиках.

Важливе місце в цьому процесі посідає історична пам'ять, яка через художні образи трансформується у візуальну форму колективного знання. Звернення до значущих подій і постатей минулого в сучасному мистецтві сприяє не лише збереженню історичного нарративу, а і його переосмисленню відповідно до потреб теперішнього

часу (Головко, 2023: 290). У такий спосіб мистецтво стає інструментом осмислення минулого, що впливає на формування сучасної національної свідомості.

Особливу роль у структурі ідентичності відіграє мова, яка інтегрується у візуальний простір і виходить за межі суто комунікативної функції. Її присутність у художніх формах свідчить про здатність візуального мистецтва фіксувати мовну реальність як частину культурного дискурсу, підкреслюючи її символічну та ідентифікаційну значущість.

Водночас звернення до традицій і обрядових практик у сучасних візуальних проєктах демонструє неперервність культурної спадщини та її актуальність для сьогодення. Такі мистецькі інтерпретації не лише зберігають пам'ять про традиційні форми життя, а й надають їм нового змісту в умовах сучасного соціального контексту.

Формування колективної свідомості виявляється через візуальні образи, що апелюють до спільного досвіду, єдності та історичної тяглості. Поєднання різних символічних пластів у художньому просторі підкреслює взаємодію минулого й сучасності, формуючи цілісне уявлення про національну ідентичність як динамічне явище (Денисюк, 2025: 311). У цьому контексті культурна спадщина, зокрема фольклорні мотиви й народне мистецтво, отримує нове звучання, стаючи джерелом сучасних художніх інтерпретацій та емоційного діалогу з глядачем.

Таким чином, візуальна культура функціонує не лише як засіб художнього висловлювання, а і як важливий соціокультурний механізм, що сприяє осмисленню, формуванню та утвердженню національної ідентичності в сучасному українському суспільстві. Саме через різноманіття візуальних форм і художніх практик відбувається актуалізація колективної пам'яті, переосмислення культурної спадщини та вироблення нових смислів, що відповідають сучасним суспільним викликам. Відповідно, особливого значення набуває аналіз методів створення візуальних нарративів, які визначають

Таблиця 1

Основні характеристики національної ідентичності та їх прояви у візуальній культурі

Характеристика національної ідентичності	Прояви у візуальній культурі
Символи та знаки	Використання національних прапорів, гербів, традиційних орнаментів
Історична пам'ять	Зображення історичних подій, видатних постатей, легенд
Мова та текст	Інтеграція рідної мови в плакати, шрифти, графіті
Традиції та обряди	Зображення свят, народних танців, ремесел
Колективна свідомість	Теми єдності, спільної історії та боротьби
Культурна спадщина	Використання народного мистецтва, фольклору, музичних мотивів

Джерело: створено автором на основі (Головко, 2023: 290; Денисюк, 2025: 311)

способи репрезентації ідентичності в мистецтві та візуальному середовищі загалом.

Розгляд сучасних методів створення візуальних наративів, що впливають на формування національної ідентичності, засвідчує складність і багатовекторність художніх підходів у цій сфері (табл. 2).

Аналіз матеріалів, наведених у таблиці 2, дозволяє дійти висновку, що різні мистецькі практики виконують не лише естетичну функцію, а й слугують засобом глибшого осмислення культурних та історичних контекстів, у межах яких формується сучасна ідентичність.

Візуальні образи, створені в площині живопису та графіки, ґрунтуються на поєднанні кольору, композиційних рішень і символічних мотивів, що апелюють до національної культурної пам'яті (Міронова, 2021: 67). Застосування традиційних образів у сучасному художньому середовищі сприяє формуванню стійкого зв'язку між історичним минулим і актуальними суспільними трансформаціями, надаючи цим образам нових смислових відтінків.

Просторові мистецькі практики розширюють можливості взаємодії між твором і глядачем, перетворюючи споглядання на досвід особистого залучення. Через апеляцію до значущих подій нової історії такі форми мистецтва актуалізують колективну пам'ять і сприяють емоційному переживанню спільного минулого, що поглиблює суспільну рефлексію (Удріс-Бородавко, 2024: 268).

Перформативні стратегії, засновані на використанні тілесності й публічного простору, активізують комунікативний потенціал мистецтва та сприяють інтеграції аудиторії в процес творення сенсів

(Чернявський, Чернявська, 2025: 216). У такому форматі глядач перестає бути пасивним спостерігачем і стає безпосереднім учасником наративу, що посилює вплив художнього жесту на формування національної свідомості.

Використання цифрових технологій і мультимедійних рішень надає нові можливості для репрезентації культурної спадщини та сучасних подій, розширюючи межі традиційного мистецтва. У контексті глобалізаційних трансформацій такі форми візуального висловлювання сприяють переосмисленню ідентичності, поєднуючи локальні культурні коди з універсальними засобами комунікації (Сидоренко, 2024: 11).

Значну роль у формуванні повсякденного візуального середовища відіграють художні практики, інтегровані в публічний простір (Volska et al., 2025: 846). Вони стають постійно присутніми в житті спільноти та формують сталі образи колективної пам'яті, впливаючи на спосіб сприйняття культурної належності. У поєднанні з переосмисленням традиційних символів у сучасному контексті ці практики засвідчують динамічний характер культурних процесів і здатність традиції адаптуватися до нових соціальних реалій.

Отже, сучасні методи візуального мистецтва є важливим чинником конструювання національної ідентичності та водночас забезпечують її осмислення відповідно до викликів і потреб сучасного суспільства. Вони формують багаторівневий простір смислів, у якому художні образи стають засобом рефлексії над історичним досвідом, культурною спадщиною та актуальними соціальними явищами. Для глибшого розуміння цих процесів доцільним є звернення до аналізу конкретних

Таблиця 2

Сучасні методи створення візуальних наративів, які сприяють конструюванню національної ідентичності

Художній метод/техніка	Опис та особливості	Застосування у формуванні національної ідентичності
Живопис та графіка	Використання кольору, композиції та символіки для відображення культурних та історичних мотивів	Картини сучасних українських художників із мотивами народної вишивки та козацької символіки
Інсталяції	Просторові художні об'єкти, що забезпечують взаємодію з глядачем	Інсталяції, присвячені історичним подіям (Революції Гідності)
Перформанс	Використання тіла, дії, театральних прийомів для відображення культурних ідей	Вуличні перформанси національних свят або історичних подій
Мультимедіа та цифрове мистецтво	Поєднання відео, аудіо, інтерактивних елементів для створення глибоких наративів	Цифрові проекти, що відтворюють культурну спадщину та сучасні події
Мурал та стінопис	Масштабні зображення в громадському просторі, що формують колективну пам'ять	Мурали на тему історії та культури України
Символічна композиція	Використання традиційних символів у новому контексті	Постмодерні роботи, де народні мотиви поєднуються з сучасними образами

Джерело: створено автором на основі (Міронова, 2021: 67; Удріс-Бородавко, 2024: 268; Чернявський, Чернявська, 2025: 216; Сидоренко, 2024: 11; Volska et al., 2025: 846).

мистецьких практик, що дозволяє простежити механізми впливу візуальних нарративів на суспільну свідомість. Вплив конкретних прикладів сучасного мистецтва на формування суспільного сприйняття національних цінностей та ідентичності наведено в табл. 3.

Аналіз впливу сучасного мистецтва на формування суспільного сприйняття національних цінностей та ідентичності засвідчує, що візуальні нарративи, створювані українськими митцями, ґрунтуються на глибокій взаємодії з культурною спадщиною та актуальними історичними викликами. Переосмислення класичного канону в сучасному мистецькому дискурсі дозволяє актуалізувати образи минулого, наділяючи їх новими смислами та інтегруючи в простір теперішнього. Такий підхід сприяє формуванню уявлення про культуру як живий і безперервний процес, у межах якого національні символи залишаються дієвими та змістовними.

Звернення до теми тілесності в сучасних художніх практиках поглиблює розуміння ідентичності як особистісного й водночас колективного досвіду. Через акцент на вразливості та стійкості людського тіла мистецтво окреслює деколонізацію ідентичності, у межах якої відповідальність за культуру набуває індивідуального виміру та трансформується в колективну форму пам'яті. У цьому контексті візуальний образ стає засобом осмислення не лише історичних травм, а й механізмів їхнього подолання.

Репрезентація повсякденного досвіду війни в сучасному мистецтві формує спільний візуальний

простір пам'яті, у якому крихкість і загроза поєднуються з потребою захисту та виживання. Через метафоричні образи художні практики фіксують трансформацію життєвого простору, дозволяючи суспільству не лише усвідомити реальність війни, а й виробити способи її символічного осмислення.

Взаємодія мистецтва з міським середовищем актуалізує локальні виміри ідентичності, формуючи відчуття спільноти та приналежності до конкретного простору. Візуальні висловлювання, інтегровані в міський ландшафт, перетворюють середовище на активного учасника комунікації, у межах якої особистий досвід поєднується з колективним.

Матеріальність художнього образу відіграє важливу роль у візуалізації глибинних культурних кодів, пов'язаних із поняттями дому, безпеки та розмежування «свого» й «чужого». Залучення архаїчних матеріалів у сучасному мистецтві дозволяє переосмислити традиційні символи та надати їм актуального значення, підкреслюючи їхню здатність функціонувати в нових соціальних умовах.

Інтеграція традиційних орнаментальних мотивів у сучасні візуальні практики, зокрема в контексті війни, засвідчує динамічний характер культури та її здатність виконувати не лише репрезентативну, а й захисну функцію. У такому прочитанні традиція постає не як статичний елемент минулого, а як активний ресурс культурного спротиву та самоутвердження.

Отже, сучасне українське мистецтво функціонує як потужний інструмент формування й транс-

Таблиця 3

Формування національної ідентичності через візуальні нарративи сучасного мистецтва

Художник / напрям	Візуальний нарратив	Використані образи та символи	Основний меседж	Вплив на національну ідентичність
Олександр Грехов («Квантовий стрибок Шевченка»)	Переосмислення класичного канону	Тарас Шевченко як сучасний герой	Боротьба українців є історично безперервною	Формує образ «живої» культури, де класики є нашими сучасниками
Марія Куліковська	Деколонізація та тілесність ідентичності	Скульптури з мила, власне тіло, перформанс	Ідентичність – це вразливе, але незламне тіло	Поглиблює усвідомлення особистої відповідальності за культуру
Дар'я Кольцова («Теорія захисту»)	Метаморфоза повсякденної війни	Заклеснівікна (хрестнавахрест), крихкість простору	Війна – частина щоденного досвіду	Створює спільну візуальну пам'ять побуту війни
Гамлет Зінківський	Міський діалог і пам'ять	Монохромні графіті на зруйнованих стінах	Місто говорить разом із людьми	Підсилює локальну ідентичність та відчуття спільноти
Жанна Кадирова («Паляниця»)	Архаїка та матеріальність	Камінь, хліб, важкі природні матеріали	Дім і «свій» як маркер культури	Візуалізує глибинні коди українськості
Сучасні дизайнери, Нікіта Тітов	Традиція в мілітарному контексті	Петриківка, орнаменти на шоломах і тубусах	Традиція як захист і оберіг	Доводить, що культура не лише зберігається, а й воює

Джерело: створено автором

формації національної ідентичності, надаючи нові можливості для осмислення культурної спадщини та її значення в умовах сучасних історичних і соціальних викликів.

Висновки. У результаті проведеного дослідження визначено основні характеристики національної ідентичності та її прояви в сучасній візуальній культурі. Виявлено, що формування національної свідомості здійснюється через символи й знаки, історичну пам'ять, інтеграцію рідної мови, відображення традицій та обрядів, конструювання колективної свідомості й використання культурної спадщини. Ці елементи взаємопов'язані та утворюють комплексний візуальний нарратив, який одночасно відображає історичні, соціальні й культурні виміри національної ідентичності.

Аналіз сучасних художніх методів показав, що візуальні наративи формуються через різноманітні практики: живопис, графіку, інсталяції, перформанс, мультимедійні проекти, цифрове мистецтво, мурали та символічні композиції. Кожен із цих методів забезпечує специфічний спосіб комунікації цінностей і традицій, створюючи динамічне поле взаємодії мистецтва та глядача, що сприяє конструюванню й переосмисленню національної ідентичності.

Важливим результатом дослідження стало виявлення того, як конкретні художники та проекти впливають на формування суспільного сприйняття національних цінностей. Роботи Олександра Грехова, Марії Куліковської, Дар'ї Кольцової, Гамлета Зінківського, Жанни Кадирової та сучасних дизайнерів, як-от Нікіта Тітов,

демонструють різні підходи до осмислення історичної пам'яті, тілесності, міського простору та традицій у контексті сучасності. Їхні візуальні наративи не лише відображають культурну спадщину, а й формують нові перспективи соціальної взаємодії, активізують громадянську свідомість і сприяють переосмисленню колективної пам'яті.

Наукова новизна отриманих результатів полягає в комплексному поєднанні аналізу характерних проявів національної ідентичності з оцінкою художніх методів та конкретних прикладів сучасного мистецтва. Дослідження дозволяє встановити прямий зв'язок між візуальними практиками й формуванням суспільного сприйняття національних цінностей, а також показує, яким чином художні інтервенції сприяють інтеграції традиційних символів у сучасний культурний контекст.

Перспективи подальших досліджень полягають у вивченні трансформації національної ідентичності під впливом цифрових технологій, глобальних культурних процесів і медіапростору. Зокрема, важливим є аналіз психологічного впливу візуальних наративів на глядача, дослідження регіональних відмінностей у сприйнятті художніх образів і розроблення методологій для використання мистецтва у формуванні культурної політики й суспільних ініціатив. Також перспективним є порівняльне вивчення досвіду інших країн у контексті використання сучасного мистецтва для конструювання національної ідентичності, що може сприяти розширенню наукового розуміння взаємозв'язку культури, мистецтва та ідентичності.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Головка О. А. Медіадизайн як чинник національно-ідентифікаційних процесів. *Обрії друкарства*. 2023. № 2(14). С. 282–295. DOI: [https://doi.org/10.20535/2522-1078.2023.2\(14\).295434](https://doi.org/10.20535/2522-1078.2023.2(14).295434)
2. Денисюк Ж. З. Українська культурна ідентичність як основа національної стійкості та культурної політики. *Культурологічний альманах*. 2025. № 1. С. 309–315. DOI: <https://doi.org/10.31392/cult.alm.2025.1.35>
3. Міронова Т. В. «Художні» та «візуальні» образи в сучасному мистецтві. *Вісник Національної академії керівних кадрів культури і мистецтв*. 2021. № 1. С. 64–70. DOI: <https://doi.org/10.32461/2226-3209.1.2021.229554>
4. Павліченко Є. Сучасна візуальна культура як засіб репрезентації національної ідентичності. *Питання культурології*. 2023. № 42. С. 57–65. DOI: <https://doi.org/10.31866/2410-1311.42.2023.293704>
5. Приходько Н.К. Травми війни та культурні ідентичності: візуальні медіа в українському контексті. *Вісник Маріупольського державного університету. Серія Філософія, культурологія, соціологія*. 2024. Т. 14, № 28. С. 109–118. DOI: <https://doi.org/10.34079/2226-2830-2024-14-28-109-118>
6. Сабакар С. Аспекти використання візуального мистецтва в протестному самовираженні через акти прямої дії. *Теорія та практика дизайну*. 2025. № 36. С. 370–380. DOI: <https://doi.org/10.32782/2415-8151.2025.36.36>
7. Сидоренко В. Українське візуальне мистецтво у парадигмах XXI століття: світоглядні зміни воєнної доби. *Сучасне мистецтво*. 2024. № 20. С. 9–20. DOI: <https://doi.org/10.31500/2309-8813.20.2024.327032>
8. Телушкіна О. А. Українські національні риси в сучасному образотворчому мистецтві як предмет наукових рефлексій. *Українська культура: Минуле, сучасне, шляхи розвитку (напрям: культурологія)*. 2023. № 45. С. 151–156. DOI: <https://doi.org/10.35619/ucpmpk.vi45.653>
9. Удріс-Бородавко Н. Джерела ідентичності: український наїв у сучасному графічному та міжвидовому дизайні. *Деміур: ідеї, технології, перспективи дизайну*. 2024. Т. 7, № 2. С. 263–288. DOI: <https://doi.org/10.31866/2617-7951.7.2.2024.315460>
10. Чернявський К. В., Чернявська Т. В. Еволюція візуальних образів людини у сучасному цифровому мистецтві. *Український мистецтвознавчий дискурс*. 2025. № 1. С. 209–217. DOI: <https://doi.org/10.32782/uad.2025.1.23>

11. Bystra M. Murals in contemporary urban space (the case of Ivano-Frankivsk). *Visual culture of Ukraine*. 2025. № 2. P. 36–41. DOI: <https://doi.org/10.62479/vcu.2025.02.006>
12. Klimek J. Becoming an artist: Identity struggles for existential independence. *Journal of Aesthetics Culture*. 2025. Vol. 17, № 1. P. 1–14. DOI: <https://doi.org/10.1080/20004214.2025.2557687>
13. Obukhovska I. Photography as a means of preserving intangible cultural heritage and its popularisation. *Актуальні питання гуманітарних наук*. 2025. Вип. 86, Т. 2, P. 190–196. DOI: <https://doi.org/10.24919/2308-4863/86-2-29>
14. Peng Y. Study on the cultural narratives and empowerment mechanisms of contemporary visual symbols in the creative industry. *International Journal of Education and Humanities*. 2025. Vol. 21, № 3. P. 67–70. DOI: <https://doi.org/10.54097/24nwqb21>
15. Volska S., Tiutiunyk I., Matsyshyna Z., Datsiuk N., Krailiuk L. Reflections on reality: Contemporary Ukrainian visual art and role in society. *International Journal on Culture, History, and Religion*. 2025. Vol. 7, SI1. P. 845–870. DOI: <https://doi.org/10.63931/ijchr.v7isi1.345>
16. Zholdak D. The art of opera design in the context of the digital turn: Culture, technology, ethics. *International Journal on Culture, History, and Religion*. 2025. Vol. 7, SI3. P. 736–754. DOI: <https://doi.org/10.63931/ijchr.v7isi3.261>
17. Zhu M., Khairani M., Li S. Cultural identity in art: A comparative review of its role in contemporary mural art in China and Malaysia. *Pakistan Journal of Life and Social Sciences (PJLSS)*. 2025. Vol. 23, № 1. P. 960–969. DOI: <https://doi.org/10.57239/pjlss-2025-23.1.0075>

REFERENCES

1. Holovko O. A. (2023) Mediadyzain yak chynnyk natsionalno-identyfikatsiinykh protsesiv [Media design as a factor in national identification processes]. *Obrii drukarstva*, 2(14). 282–295. [https://doi.org/10.20535/2522-1078.2023.2\(14\).295434](https://doi.org/10.20535/2522-1078.2023.2(14).295434) [in Ukrainian].
2. Denysiuk, Zh. Z. (2025) Ukrainska kulturna identychnist yak osnova natsionalnoi stiikosti ta kulturnoi polityky [Ukrainian cultural identity as the basis of national stability and cultural policy]. *Kulturolohichniy almanakh*, 1. 309–315. <https://doi.org/10.31392/cult.alm.2025.1.35> [in Ukrainian].
3. Mironova, T. V. (2021) «Khudozhni» ta «vizualni» obrazy v suchasnomu mystetstvi [“Artistic” and “visual” images in contemporary art]. *Visnyk Natsionalnoi akademii kerivnykh kadrov kultury i mystetstv*, 1. 64–70. <https://doi.org/10.32461/2226-3209.1.2021.229554> [in Ukrainian].
4. Pavlichenko, Ye. (2023) Suchasna vizualna kultura yak zasib reprezentatsii natsionalnoi identychnosti [Modern visual culture as a means of representing national identity]. *Pytannia kulturolohii*, 42. 57–65. <https://doi.org/10.31866/2410-1311.42.2023.293704> [in Ukrainian].
5. Prykhodko, N. (2024) Travmy viiny ta kulturni identychnosti: vizualni media v ukrainskomu konteksti [War Trauma and Cultural Identities: Visual Media in the Ukrainian Context]. *Visnyk Mariupolskoho derzhavnogo universytetu. Seriya Filosofii, kulturolohiia, sotsiolohiia*, 14(28). 109–118. <https://doi.org/10.34079/2226-2830-2024-14-28-109-118> [in Ukrainian].
6. Sabakar, S. (2025) Aspekty vykorystannia vizualnogo mystetstva u vyrazi protestu cherez akty priamoi dii [Aspects of using visual art in expressing protest through acts of direct action]. *Teoriia ta praktyka dyzainu*, 36. 370–380. <https://doi.org/10.32782/2415-8151.2025.36.36> [in Ukrainian].
7. Sydorenko, V. (2024) Ukrainske obrazotvorche mystetstvo v paradyhmakh 21 stolittia: zmina svitohliadu v chasy viiny [Ukrainian fine art in the paradigms of the 21st century: changing worldviews in times of war]. *Suchasne mystetstvo*, 20. 9–20. <https://doi.org/10.31500/2309-8813.20.2024.327032> [in Ukrainian].
8. Tielushkina, O. A. (2023) Ukrainski natsionalni rysy v suchasnomu obrazotvorchomu mystetstvi yak predmet naukovykh refleksii [Ukrainian national traits in contemporary fine art as a subject of scientific reflections]. *Ukrainska kultura: mynule, suchasne, shliakhy rozvytku (napriam: kulturolohiia)*, 45. 51–156. <https://doi.org/10.35619/ucpmk.vi45.653> [in Ukrainian].
9. Udris-Borodavko, N. (2024) Dzherela identychnosti: ukrainskyi naiv u suchasnomu hrafičnomu ta mizhvydovomu dyzaini [Sources of Identity: Ukrainian Naive in Contemporary Graphic and Interspecies Design]. *Demiurh: idei, tekhnologii, perspektyvy dyzainu*, 7(2). 263–288. <https://doi.org/10.31866/2617-7951.7.2.2024.315460> [in Ukrainian].
10. Cherniavskiy, K. V., Cherniavska, T. V. (2025) Evoliutsiia vizualnykh obraziv liudyny u suchasnomu tsyfrovomu mystetstvi [The evolution of visual images of humans in modern digital art]. *Ukrainskyi mystetstvoznachnyi diskurs*, 1. 209–217. <https://doi.org/10.32782/uad.2025.1.23> [in Ukrainian].
11. Bystra, M. (2025) Murals in contemporary urban space (the case of Ivano-Frankivsk). *Visual culture of Ukraine*, 2. 36–41. <https://doi.org/10.62479/vcu.2025.02.006>
12. Klimek, J. (2025) Becoming an artist: Identity struggles for existential independence. *Journal of Aesthetics Culture*, 17(1). 1–14. <https://doi.org/10.1080/20004214.2025.2557687>
13. Obukhovska, I. (2025) Photography as a means of preserving intangible cultural heritage and its popularisation. *Aktualni pytannia humanitarnykh nauk*, 2(86). 190–196. <https://doi.org/10.24919/2308-4863/86-2-29>
14. Peng, Y. (2025) Study on the cultural narratives and empowerment mechanisms of contemporary visual symbols in the creative industry. *International Journal of Education and Humanities*, 21(3). 67–70. <https://doi.org/10.54097/24nwqb21>
15. Volska, S., Tiutiunyk, I., Matsyshyna, Z., Datsiuk, N., & Krailiuk, L. (2025) Reflections on reality: Contemporary Ukrainian visual art and role in society. *International Journal on Culture, History, and Religion*, 7(SI1). 845–870. <https://doi.org/10.63931/ijchr.v7isi1.345>
16. Zholdak, D. (2025) The art of opera design in the context of the digital turn: Culture, technology, ethics. *International Journal on Culture, History, and Religion*, 7(SI3). 736–754. <https://doi.org/10.63931/ijchr.v7isi3.261>
17. Zhu, M., Khairani, M., & Li, S. (2025) Cultural identity in art: A comparative review of its role in contemporary mural art in China and Malaysia. *Pakistan Journal of Life and Social Sciences (PJLSS)*, 23(1). 960–969. <https://doi.org/10.57239/pjlss-2025-23.1.0075>

Дата першого надходження статті до видання: 27.02.2026

Дата прийняття статті до друку після рецензування: 30.03.2026

Дата публікації (оприлюднення) статті: 22.04.2026

Стаття поширюється на умовах
ліцензії відкритого доступу (CC BY 4.0)